

LR: dom 2007-06-21, mål nr 21649-06

D 30/06

1 Skatteverkets underrättelse

Revisorsnämnden (RN) har mottagit en underrättelse från Skatteverket avseende auktoriserade revisorn A-sons revisionsinsats i ett aktiebolag för räkenskapsåren den 25 september 2001–31 december 2002 och 2003. För vart och ett av dessa räkenskapsår redovisade bolaget 0,1 mnkr i omsättning, 0,4 mnkr i balansomslutning och 0,5 mnkr i negativt resultat. Bolaget försattes i konkurs den 15 december 2004.

Av Skatteverkets underrättelsepromemoria framgår bl.a. följande. A-son har i revisionsberättelserna för ovan angivna räkenskapsår inte anmärkt på att bolaget har underlåtit att bokföra klientmedel. Enligt bolagets ägare bestod bolagets verksamhet i förmedling av försäkringslösningar/produkter samt privatekonomisk rådgivning avseende pensionsförsäkringar, kapitalförsäkringar m.m. Bolaget har haft ett klientmedelskonto, på vilket klienterna under år 2002 satte in ca sex mnkr och under år 2003 ca två mnkr. Klientmedlen fördes sedan delvis vidare för placering. I bokföringen för räkenskapsåret 2001/02 saknas redovisning och underlag för klientmedelskontot, trots att det har förekommit löpande insättningar och uttag i bolaget. I bokföringen för år 2003 finns endast underlag för tio av totalt 84 transaktioner på det kontot. I den utgående balansen per den 31 december 2002 redovisade bolaget på klientmedelskontot tillgångar med 238 040 kr. Motsvarande belopp bokfördes som skuldpost på kontot ”skuld klientmedel”. Bolaget bokade bort skulden per den 31 december 2003 genom att debitera kontot ”skuld klientmedel” med 238 040 kr och kreditera kontot ”avräkning aktieägare”.

En handling, daterad den 5 april 2004, innehåller ett intygande från en av bolagets delägare att medlen på bolagets klientmedelskonto under räkenskapsåret 2003 hade tillskjutits av ägarna, varför medlen således endast bestod av ägartillskott till bolaget. Vid Skatteverkets möte med delägaren i februari 2005 uppgav denne att han inte har intygat detta och att det inte är hans underskrift på handlingen i fråga. Enligt uppgifter från Handelsbanken har Skatteverket vidare kunnat konstatera att insättningarna på klientmedelskontot har avsett medel från klienter och inte ägarinsättningar.

2 A-sons yttranden

A-son har yttrat sig i ärendet och anfört följande.

Han valdes till revisor i bolaget den 25 september 2001. Enligt uppgift från företagsledningen har bolagets verksamhet bestått i information om olika placeringsmöjligheter och *inte* i förmedling av finansiella produkter. Intäkterna skulle bestå av provisioner från de olika samarbetspartners som investerarna hänvisades till och som investerarna placerade hos. Provisionernas storlek kunde variera med utfallet av placeringen. Bolagets intäkter beräknades av och utbetalades från dessa samarbetspartners varför bolaget bokade intäkten först när den med säkerhet kunde fastställas. Inget har framkommit vid granskningen som har föranlett honom att ifrågasätta denna information. Några skriftliga avtal med samarbetspartners har inte presenterats

för honom. Vid revisionsplaneringen har bolagets intäkter inte bedömts vara vare sig väsentliga eller av hög risk.

A-son har vidare uppgett att granskningen i första hand var inriktad på att följa upp att bokföringen av presenterade enskilda poster var korrekt. Granskningen av klientmedelskontot har bestått av avstämningar mot kontoutdrag samt stickprov, vilka utvisade att insättningar och uttag på kontot hade gjorts av aktieägarna. Han har inte funnit anledning att närmare granska det kontot då det inte har ansetts innehålla sådan risk som föranleder en djupare granskning. Granskningen avseende 2001/02 utvisade att medlen på klientmedelskontot tillhörde aktieägarna. Detta påverkade hans granskning av kontot för år 2003 på så sätt att ”både väsentlighet och risk minskade ytterligare”. Dessutom fanns inget saldo på klientmedelskontot per bokslutsdagen den 31 december 2003. Det fanns inte heller i övrigt några omständigheter som gav honom anledning att tro att medel hade förskingrats ur bolaget på det sätt som tydligt har gjorts.

3 RN:s bedömning

RN, som har tagit del av A-sons revisionsdokumentation, gör följande bedömning.

3.1 Kännedom om bolagets verksamhet

En förutsättning för att en revision skall kunna genomföras enligt god revisionsred är att revisorn skaffar sig grundläggande kunskap om och förståelse för klientens verksamhet. I förvaltningsberättelserna för här aktuella räkenskapsår anges att bolagets verksamhet består i försäljning av finansiella tjänster och försäkringar. A-son har i sina revisionsplaner för bägge räkenskapsåren angett att bolagets syfte är att bedriva förmedling av försäkringslösningar/produkter samt privat-ekonomisk rådgivning avseende pensionslösningar och kapitalplaceringar. Han har därefter till RN uppgett att bolagets verksamhet enligt företagsledningen har bestått i information om olika placeringsmöjligheter och *inte* i förmedling av finansiella produkter. I A-sons dokumentation saknas noteringar eller handlingar som visar att han har vidtagit några granskningsåtgärder för att självständigt kunna bilda sig en uppfattning om vad bolagets verksamhet bestod i och hur den fungerade i praktiken. Med beaktande härav samt mot bakgrund av de motstridiga uppgifter som framgått ovan kan ingen annan slutsats dras än att A-sons kännedom om bolagets verksamhet har uppvisat stora brister. Även om det inte har kunnat klargöras vilken typ av verksamhet som bolaget har bedrivit kan det i varje fall konstateras att bolaget ägnat sig åt någon form av finansiell verksamhet riktad mot privatpersoner. Underlåtenhet att sätta sig in i bolagets verksamhet vid revisionen av denna typ av bolag framstår som särskilt anmärkningsvärd. RN finner att A-sons granskningsinsats i detta hänseende inte har varit förenlig med god revisionsred.

3.2 Bolagets intäktsredovisning

A-son har uppgett att revisionen *inte* har varit inriktad på bolagets intäktsredovisning, då intäkterna inte har bedömts vara väsentliga eller innehålla hög risk. En sådan utgångspunkt för revisionen kan inte anses försvarlig eftersom ett företags existens är helt beroende av att intäkter genereras. I detta fall baserades bolagets intäkter på vad som hade överenskommit mellan bolaget och de försäkringsbolag, vars tjänster bolaget hade vidareförmedlat. Det har i ärendet inte framkommit att A-son utfört erforderliga granskningsinsatser för att förvissa sig om att

bolaget erhöll berättigade provisionsintäkter. Han kan därför inte ha haft grund för att tillstyrka fastställande av bolagets resultaträkning.

3.3 Bolagets klientmedelskonto

När det gäller klientmedelskontot har Skatteverket gjort gällande att omfattande transaktioner med klientmedel har ägt rum på det kontot. RN noterar här att de bankkontoutdrag som finns i A-sons dokumentation – och som till utseendet ger intryck av att vara fullständiga – vare sig beträffande kvantitet eller storlek på transaktionerna överensstämmer med uppgifterna på motsvarande kontoutdrag som Skatteverket har bifogat till sin underrättelse. Det finns därför inte skäl att anta att A-son ens vid en fördjupad granskning skulle ha upptäckt hela omfattningen av de transaktioner som uppenbarligen har ägt rum på kontot. Trots detta finner RN att de granskningsåtgärder som A-son har vidtagit inte har varit tillräckliga. A-son har uppgett att granskningen av klientmedelskontot inte har varit prioriterad vare sig ur risk- eller väsentlighetsynpunkt. Den stickprovsmässiga granskningen som således har gjorts har utvisat att aktieägarna har använt kontot för egna insättningar och uttag. Annat har inte framkommit än att A-son utan vidare åtgärder har accepterat detta förfarande. Hans iakttagelser vid revisionen av räkenskapsåret 2001/02 har dessutom lett till en ännu lägre prioritering av granskningen av klientmedelskontot vid revisionen av nästkommande räkenskapsår. Mot bakgrund av att det varit fråga om någon form av finansiell verksamhet riktad mot privatpersoner kan både hans risk- och väsentlighetsbedömningar av kontot och hans slutsatser ifrågasättas. Förekomsten av transaktioner med aktieägare på ett klientmedelskonto sammantaget med de omständigheterna att bolaget faktiskt hade öppnat just denna typ av konto hos banken och även lagt upp ett sådant konto i bokföringen borde ha tjänat som tydliga incitament för A-son att fördjupa sin granskning. Eftersom klientmedel dessutom skall hållas avskilda från rörelsens övriga medel enligt särskild lagstiftning¹ borde A-son under inga omständigheter ha accepterat att bolaget nyttjade ett klientmedelskonto för andra medel än just klientmedel. Hans granskning av detta konto har således inte varit förenlig med god revisionsbedömning.

Enligt 5 kap. 2 § bokföringslagen (1999:1078) skall kontanta in- och utbetalningar bokföras senast påföljande arbetsdag.² I ärendet har framkommit att under här aktuella räkenskapsår har olika transaktioner ägt rum på klientmedelskontot. Dessa har inte löpande bokförts i huvudboken för räkenskapsåret 2001/02. Inte heller för efterföljande räkenskapsår överensstämmer antalet transaktioner med bokföringen. Bolagets bokföring har således inte uppfyllt bokföringslagens krav. Varken i A-sons yttranden till RN eller av hans dokumentation har det framgått att han har uppmärksammat dessa väsentliga brister i redovisningen vilka – om de hade identifierats – borde ha föranlett en anmärkning i revisionsberättelsen. Det kan därför konstateras att hans granskning inte heller i detta avseende har varit förenlig med god revisionsbedömning.

4 Sammanfattande bedömning

Sammanfattningsvis finner RN att A-sons revisionsinsats i detta bolag har haft stora brister. Till följd härav har han inte haft grund för att tillstyrka fastställande av bolagets resultaträkning. Han har inte heller uppmärksammat sådana väsentliga brister i redovisningen, vilka – om de hade identifierats – borde ha föranlett en anmärkning i revisionsberättelsen. A-son har därmed

¹ Se lagen (1944:181) om redovisningsmedel.

² Bokföringsskyldigheten omfattar även medel som har mottagits i rörelsen för annans räkning mot redovisningsskyldighet, se BFN U 90:5 Bokföring av redovisningsmedel.

åsidossatt sina skyldigheter som revisor. Med hänsyn till att vad som ligger honom till last är allvarligt finner RN att han skall meddelas varning.

Med stöd av 32 § andra stycket revisorslagen (2001:883) meddelar RN A-son varning.

Ärendet har avgjorts av Revisorsnämnden. I beslutet har deltagit f.d. domaren i Europadomstolen Elisabeth Palm, ordförande, hovrättspresidenten Gunnel Wennberg, vice ordförande, auktoriserade revisorn Ulla Nordin Buisman, skattedirektören Marie Carlsson, biträdande avdelningschefen Eva Ekström, godkände revisorn Klas-Erik Hjorth, utredningssekreteraren Jan-Erik Moreau, professorn Claes Norberg samt skattejuristen Kerstin Nyquist. Vid ärendets slutliga handläggning har i övrigt närvarit direktören Peter Strömberg, chefsjuristen Per Eskilsson, revisionsdirektören Anders Holm samt avdelningsdirektören Helene Agélii som föredragit ärendet.